

Starp diviem laikmetiem: pēc desmit gadiem...

JĀNIS BLAŽEVIČS, a/s Rietumu cauruļvadu sistēma prezidents: par pagājušo un esošo, par sevi un citiem, par morāli un draudzību, par politiku un biznesu.

VENTSPILNIEKS, BET NE KURZEMNIEKS

...Atceroties savu neseno interviju *Lauku Avīzei*, Jānis Blaževičs saka, ka pēdējā laikā saruna ar žurnālistiem parasti sākas ar jautājumu par Ventspils ekonomisko grupu, kas pašlaik ir uzmanības lokā praktiski visos masu informācijas līdzekļos. Tiesa, izņemot Ventspils žurnālistus, jo viņu uztverē minētais ekonomiskais grupējums ir reāli cilvēki — nevis no Mēness nokrituši, bet gan daudzus gadus strādājuši, pazīstami jau kopš seniem laikiem... Jānis Blaževičs ir viens no viņiem.

Pats personīgi uzskata, ka ekonomiskās intereses vienmēr apvieno un tuvina cilvēkus.

— *Kā mēs nebūsim kopā, ja strādājam vienā ostā? Ja mēs nekoordinētu un nesaskaņotu savu rīcību, tas atsaucos uz visas ostas darbību, turklāt nedrīkst aizmirst, ka osta ir svarīga Latvijas ekonomikas sastāvdaļa*, — saka Jānis Blaževičs.

Bez tam par lielu panākumu un priekšrocību viņš uzskata ventspilnieku vienotību, aizstāvēt savas pilsētas un ostas intereses. Liels nopelns šajā ziņā ir arī pilsētas mēram Aivaram Lembergam. Aizstāvēt savas grupas intereses, viņi aizstāv iedzīvotāju darba vietas un peļņu, kā arī ienākumus pilsētas un valsts budžetā. Ar ko, cita starpā, šobrīd nevar lepoties visas pašvaldības. Ja viņi to nedarītu, Ventspili simtprocentīgi būtu piemēklis Liepājas liktenis.

Ventspilniekiem visdažādākajā līmenī nākas skaidrot, šķiet, tik elementāras lietas, jo no visām pusēm birst pārmetumi par savu (lasi: tranzitbiznesa) interešu lobešanu valsts augstākajās institūcijās. Bet kas cits, ja ne viņi — Ventspils tēvi un uzņēmēji — aizstāvēs Ventspils

intereses *varas gaitēs*?! Vēl jo vairāk tāpēc, ka Rīgā ir nevis viena, bet vairākas ekonomiskās grupas, kuras, kā uzskata Jānis Blaževičs, ietekmē politikus daudz vairāk nekā Ventspils tranzitnieki. Taču par to neviens neraksta laikrakstu slejās.

— *Raksta par mums. Jo mēs esam kā uzskatuves, un šobrīd vienīgais reālais spēks ārpus Rīgas*, — piebilst Jānis Blaževičs.

Daudzi darījumu partneri, kurus apvieno ekonomiskās intereses, strādāja kopā arī agrāk, pirms desmit gadiem; kaut gan Ventspils *istablišmentā* ir pietiekami daudz arī jauniešu, jaunu cilvēku.

Ir grūti nepamanīt, ka Latvijas miljonāru sarakstā figurē pietiekoši daudz bijušo partijas, padomju, komjaunatnes darbinieku. Vai tas būtu jaušī? Visticamāk, ka ar *partijas naudu* tas nav saistīts. Tas, kurš prata strādāt toreiz, veiksmīgi to dara arī patlaban. Protams, var apskaut tos, kuri pareizajā laikā nokļuva pareizajā vietā. Bet var vienkārši atzīt: ikviens ir tajā vietā, kur viņam ir jābūt...

Jānis Blaževičs uzskata, ka nebūtu prātīgi aizmirst pagātni, kā arī nevajadzētu vienam otru apkārt etiķēt:

— *Paklausoties vienā otrā, liekas — visi viņi toreiz bija disidenti...*

Jāņa Blaževiča toreizējā un pašreizējā dzīve pierāda, ka viņš ir gatavs pārmaiņām. Viņam nepatīk stāvēt uz vietas un pastāvēt tikai stingros ietvaros, uzskatot, ka pretējā gadījumā cilvēks nav spējīgs nodarboties ne ar biznesu, ne ar politiku...

To brīdi, kad viņš bija Latvijas komunistiskās partijas pilsētas komitejas pirmais sekretārs (tas sakrīt ar pirmajiem atmodas gadiem), viņš uzskata par vienu no jaukākiem savā biogrāfijā:

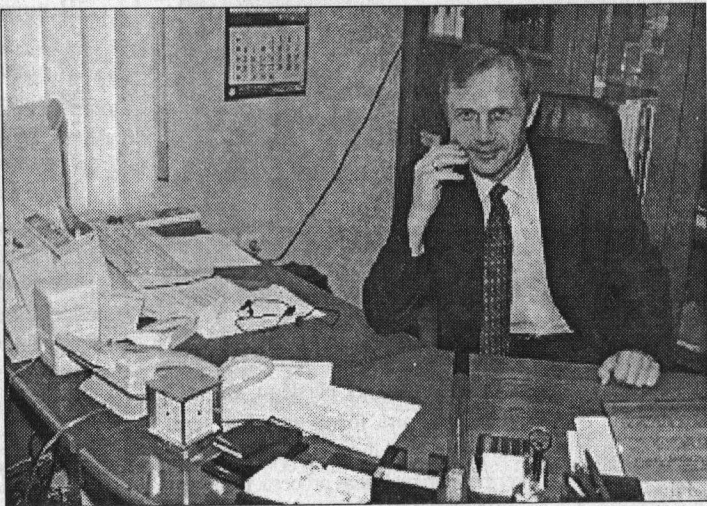
— *Kas varēja būt vēl labāk, kā iziet nacionālās pašapziņas ceļu kopā ar saviem domubiedriem!*

Toreiz bija aptuveni pusotra desmita komunistiskās partijas pilsētas un rajonu komiteju pirmo sekretāru, kuri atbalstīja

Latvijas neatkarības ideju (kaut arī toreiz vārdu *neatkarība* skaļi neviens nesacīja — runāja par nacionālo pašapziņu).

— *Manuprāt, brīvības un neatkarības ideja ir ikvienai tautai*, — saka Jānis Blaževičs. — *Vienkārši tai vajadzēja izrauties. Visi to gaidīja un gribēja. Tāpēc mūsu revolūcija iztika bez asins izliešanas, tā bija «samtaina». Ko mēs varējām darīt? Piemēram, kļūt par Latvijas KP šķelšanās iniciatoriem, jo citādi toreizējos apstākļos būtu daudz grūtāk realizēt neatkarības ideju.*

1990. gadā viņu izvēlēja par Latvijas PSR Augstākās Padomes deputātu (ar Tautas frontes atbalstu). Tā bija tā pati Augstākā Padome, kas 4. maijā proklamēja Latvijas neatkarību. Toreizējo Augstāko Padomi tieši tajā sastāvā Jānis Blaževičs joprojām uzskata par spēcīgāko parlamentu Latvijas neatkarības vēstures laikā. Kā pierādījums viņa uzskatu

Ar Krievijas vēstniecības Latvijā tirdzniecības padomnieku Jevgeņiju Tihonovu reizēm gadās arī pastrīdēties.

divas reizes būt par toreizējā valsts uzņēmuma *Ventspils nafta* direktoru. Pirmā reize bija samērā neizdevīga jaunizceptajam direktoram, jo viņa priekšgājēju faktiski atlaida no darba, pārkāpjot likumu. Otrajā reizē Jānis Blaževičs kļuva par VN direktoru, kad iepriekšējais amatā atjaunotais direktors iesniedza atlūgumu pēc savas vēlēšanas.

Starp citu, atceroties to laiku, Jānis Blaževičs saka, ka viņa priekšgājējs toreiz varēja palikt savā amatā un veiksmīgi vadīt uzņēmumu. Kā viņš atzīst, tas bija viens no grūtākajiem periodiem viņa darba dzīvē.

Ventspils nafta Jāni Blaževiču sagaidīja neatsaucīgs, klusējošs kolektīvs. Viņš to juta lieliski, taču prata būt pacietīgs un mācēja gaidīt. Turklāt, pēc dažu VN speciālistu sacīta, viņš nebaidījās un nekautrējās lūgt palīdzību ilggađiem uzņēmuma darbiniekiem. Tādējādi pavisam drīzā laikā jaunais direktors rada sev sabiedrotus speciālistu vidū.

Sasprindzinājums jaunā vadītāja un kolektīva attiecībās pamazām sāka izzust, kad kļuva skaidrs, ka direktors negrasās mainīt kadrus pēc nacionālā principa, no kā daudzi baidījās. Jaunais direktors nepielāva to kļūdu, ko no viņa gaidīja — un ne tikai kolektīvā.

Bez *Ventspils naftas* pastāvēja vēl tranzitkēdīte, kurā VN bija tikai viens no posmiem. Vēl bija *Ventspils naftas* klienti un partneri Krievijā, kuri tikpat piesardzīgi izturējās pret uzņēmuma vadības maiņu (kaut vai tāds piemērs: 1992. gadā, mainoties VN direktoram, strauji kritās naftas pārkraušanas apjomi Ventspils ostā).

Jānim Blaževičam izdevās apgūt — atkal ar uzņēmuma speciālistu palīdzību — VN partneru savstarpējās sadarbības shēmu un to arī saglabāt... Piecu gadu laikā Jānis Blaževičs spēja nodibināt labus sakarus ar kolektīvu un Krievijas naftas eksportētājiem, kā arī spēja saglabāt vēl vienu svarīgu faktoru — naftas kravu plūsmu caur Ventspili (viņa vadības laikā VN kravu apgrozījums pieauga no 15 līdz 25 miljoniem tonnu gadā).

...Kāds reiz ir teicis, ka jaunā vietā cil-

vēkam ir jānodzīvo ne mazāk kā 10 gadi, lai viņu atzītu par savējo un lai arī viņš pats justos kā savējais. Jānis Blaževičs dzīvo Ventspilī kopš 1986. gada. Uz jautājumu, vai beidzot viņš izjūt sevi kā ventspilnieku, izskan atbilde:

— *Kā ventspilnieku jā, taču ne kā kurzemnieku. Nevaru pieņemt parunu: «Kur man labi, tur mana dzimtene». Esmu šeit ieradies no Latgales un latgalietis arī palieku...*

VIENS NO VENTSPILS TRANZĪTNIEKU KOHORTAS

Kad Jānis Blaževičs aizgāja no a/s *Ventspils nafta* prezidenta amata (tas notika 1997. gada rudenī), Baltijā lielākā naftas termināla partneri un klienti viņa vārdu zināja labi. Iespējams, šis fakts kļuva par izšķirošo, izvēloties toreiz veidojamā kompānijas *Rietumu cauruļvadu sistēma* vadītāju. Jau no paša sākuma bija skaidri

zināms, ka jaunā kompānija un tāda paša nosaukuma projekts būs cieši saistīti ar Krieviju. Tiesa, toreiz — pirms pāris gadiem — ideja par jaunā naftas vada celtniecību daudziem šķita

utopiska, tai skaitā arī pašam J. Blaževičam.

— *Šobrīd RCS ir viens no nedaudzajiem reālajiem projektiem Latvijā, kas ar katru dienu kļūst aizvien konkrētāks*, — savu viedokli pauž Jānis Blaževičs.

— *Turklāt mūsu projekts ir atzīts ne tikai mājās, bet arī Rietumos, un tagad arī Krievijā. Nesen sapņam Krievijas Kurināmā un enerģētikas ministrijas pozitīvu atbildi par pārrunu un sadarbības sākumu, realizējot RCS projektu...*

Par godu šim ilgi gaidītajam brīdim Latvijas puse jau sagatavojusi tehnisko lēmumu par Latvijas naftas tranzita koridora caurlaides spējas palielināšanu. Kā teica Jānis Blaževičs, *pienācis laiks rak*. Par savu pašreizējo galveno uzdevumu kompānijas vadītājs uzskata nodrošināt ārejos apstākļos projekta attīstībai un realizācijai. Uzdevums nav no vieglajiem, ja ņem vērā vājo stabilitāti Latvijas un Krievijas savstarpējās attiecībās. Taču, kā uzskata Jānis Blaževičs, galvenais *ledus blāķis* projekta realizācijas sagatavošanā jau ir izkustināts. Burtiski viena gada laikā RCS projekts pārvērtās no utopiskas idejas par realitāti: tā nosaukums šobrīd ir pamanāms daudzās

Biznesa partneri. Domubiedri, kurus apvieno vienotas ekonomiskās intereses.

pareizībai var kalpot pašreizējā Konstitucionālā tiesa, kas gandrīz pilnībā sastāv no tā sasaukuma deputātiem, kā arī tālredzīgākie pašreizējās Saeimas deputāti, kas arī strādāja 1990. gada AP. Daudzi no toreizējiem deputātiem tagad ieņem atbildīgus valsts amatus — viņi ir ministri, valsts sekretāri, kā arī sasnieguši noteiktus panākumus biznesā.

Pleca sajūtu, draudzīgu atbalstu, lielu enerģētisko pacilātību, kas turpinās vēl kopš neatkarīgās Latvijas pirmā parlamenta laikiem, bijušie deputāti ir saglabājuši vēl līdz šim brīdim. Tas arī bija viens no veicinošajiem iemesliem,

kāpēc aptuveni pirms gada izveidoja Deputātu klubu. Ievēlot kluba prezidentu — gluži tāpat kā toreiz, daudzi bijušie deputāti pēkšņi kļuva sentimentāli, izjūtot toreiz tik raksturīgo vienotību un romantisko pacēlumu, kad visi bija gandrīz desmit gadus jaunkā. Iespējams, kādu pārņēma pat nostalgija. Par Deputātu kluba prezidentu ievēlēja Jāni Dinēviču — toreizējo Tautas frontes frakcijas vadītāju Augstākajā Padomē...

Kīnieši mēdz teikt: nedod Dievs, dzīvot pārmaiņu laikā. 80. gadu beigās un 90. gadu sākumā varas maiņa notika ne tikai augstākajos ešelonos, bet arī pašvaldību un atsevišķu uzņēmumu līmeņos. Jānis Blaževičs arī šeit nobaudīja sūro pārmaiņu maizes recieni. Liktenis bija lēmis

starptautiskās rokasgrāmatās.

Nesen kļuva zināms, ka Ventspils virziena attīstība ietilpst arī Krievijas Baltijas cauruļvadu sistēmas celtniecības projektā. Līdz šim to uzskatīja par alternatīvu Ventspils projektam. Turklāt, apvienojot šos divus projektus, Ventspils koridora caurlaides spējas palielināšana izmaksās nevis miljardus un pat ne simtiem miljonu, bet gan tikai 17,5 miljonus ASV dolāru!.. Tiesa, Jāņa Blaževiča attieksme pret šo ideju pašlaik ir diezgan piesardzīga: viņš uzskata, ka nebūtu vēlams gaidīt BCS projekta realizācijas otro kārtu (vēl pat pirmā nav uzsākta), kas ietver sevī arī Ventspils virzienu, bet gan labāk sākt *rakt* no sava gala...

Veiksmes gadījumā RCS projekts varētu kļūt par viņa pašreizējās un turpmākās dzīves jēgu, lietišķās karjeras virsotni. Turklāt, kā viņš pats vienmēr ir uzsvēris, projekta realizācija radīs ne tikai jaunas darba vietas celtniecībā un visā trases garumā, tai skaitā arī Ventspilī, bet ļaus arī gandrīz divas reizes palielināt ienākumus atbilstošajos budžetos.

...Pēdējo desmit gadu laikā Jānis Blaževičs ir nomainījis ne tikai vadošos amatus, bet arī apguvis kādu svarīgu zinību, kas mūsu dzīvē ienāca kopā ar kapitālisma uzplaukumu — menedžmenta (vadības) psiholoģiju. Jānis Blaževičs atceras, kā bija bail uzsākt *Ventspils naftas* modernizāciju, jo tāmes sastādīja par miljoniem dolāru; neviens no bijušajiem padomju vadītājiem nebija pieradis strādāt ar tādām naudas summām:

— *Mūsu vidū nebija neviena, kam būtu kaut mazākais priekšstats vai darba pieredze tirgus ekonomikā, un mēs nemācējām rīkoties ar tik milzīgām naudas summām. Kā liecība tam — finansiāli ekonomisko sistēmu sabrukums valstī. Arī mēs pieļāvām kļūdas, taču «Ventspils nafta» necieta lielus zaudējumus...*

Pašlaik J. Blaževičs jūtas kā zivs ūdenī, turklāt ne tikai naftas tranzīta biznesā: bez *a/s Rietumu cauruļvadu sistēma*, Jānis Blaževičs piedalās arī citu kompāniju — *Ventspils naftas* (padomes priekšsēdētāja pirmais vietnieks), *LatRosTrans*, *Preses nama* — vadībā. Ar neviltotu pārliecību Jānis Blaževičs runā par projektiem, kas saistīti ar poligrāfijas attīstību. Bet uz jautājumu, kādā veidā iespējams savienot naftas tranzīta biznesu ar poligrāfisko, viņš izbrīnīts atbild:

— *Ikvienu uzņēmuma struktūra aptuveni ir vienāda. Arī gada atskaites visas kompānijas veic aptuveni pēc vienas shēmas. Ikvienu inženierobjekta tehniskā attīstība tāpat tiek realizēta pēc vieniem un tiem pašiem principiem...*

Nākošais jautājums izskan diezgan provokatoriski: vai naftas tranzīta biznes nav ieplānojis kontrolēt noteiktu daļu Latvijas masu informācijas līdzekļu (analoģiski kā Krievijā, kur gandrīz visa cik necik iespaidīgā preses vai ētera produkcija ir pakļauta oligarhu interesēm)?

— *A/s «Preses nams» valdē, kuras loceklis es esmu, mēs nekad neesam izskatījuši tā vai cita žurnālista darbu un nekad neesam nevienam ieteikuši, par ko un kā rakstīt. Kāpēc? Tās nav mūsu rūpes. Mēs domājam par uzņēmuma darba apstākļiem un peļņu akcionāriem. Mēs neiejaucamies pat tajās reizēs, kad izdevniecībā «Preses nams» iznākošajos laikrakstos parādās publikācijas, kas mūs neapmierina...*

Par iekšpolitiskās dzīves, politikas un morāles reālījām Jānis Blaževičs spriež, izmantojot savu dzīves pieredzi un iekšējos principus:

— *Manuprāt, Latvijā nepastāv divu vai vairāku ekonomisko grupējumu pretstati. Ir domstarpības starp atsevišķām personām... Kaut arī pašreiz, kad pie varas ir nākusi «Ave Lat» grupa, tranzītniekiem tomēr radušās zināmas raizes. Piemēram, likums par ostām. Ja jaunās valdības deklarētie likuma labojumi novedīs līdz ostu nacionalizācijai vai arī atgriezīs ienākumu pārdales sistēmu — tas būs milzīgs*

solis atpakaļ. Katrā gadījumā par jauniem projektiem varēs pat nesapņot, jo valdībai galvenais būs salāpīt caurumus budžetā tuvākajiem pāris gadiem...

— *Par kādu valsts morāli var šobrīd runāt, ja mūsu acu priekšā politiķi cīnās par vadošajiem krēsliem izmanto visjutīgāko un sāpīgāko tēmu — valsts valodu?*

— *Prezidents ir valsts simbols. Mēs visi gribam, lai mūsu simboli būtu tīri. Manuprāt, tieši tāpēc par Latvijas prezidenti kļuva Vaira Viķe-Freiberga...*

— *Latvijai ir jāiestājas ES divu iemeslu dēļ. Pirmkārt, drošības dēļ, otrkārt, lai gūtu iespēju piedalīties kopīgos ekonomikas projektos un saņemtu finansiālo palīdzību no dažādiem Eiropas fondiem. Negatīvais moments, esot ES loceklei, — eiro naudas vienības ieviešana un Latvijas preces zemā konkurētspēja, kā rezultātā tā vispār var pazust no mūsu tirgus...*

Viņš sevi uzskata par turīgu cilvēku, kaut arī miljonāru sarakstā viņa uzvārds nav redzams. J. Blaževičam pieder daļa *Ventspils naftas* un arī dažu citu Latvijas uzņēmumu akciju, kā arī viņam ir neliels privātais bizness, kas nav saistīts ar naftas tranzītu. Kaut arī nesen izdarījis secinājumu, ka *cilvēkam ir jādara tas, ko viņš labi zina un prot darīt*.

Turīga cilvēka statuss ļauj viņam normāli dzīvot un strādāt. Kompānijas prezidenta amata pienākumi neaprobežojas tikai ar Ventspilī un Latviju. Biežajiem ārzemju komandējumiem ir vajadzīgi ievērojami izdevumi.

Ja tic ļaužu runām, Jānis Blaževičs ziedo naudu saviem novadniekiem latgaliešiem, kuriem šodien klājas diezgan grūti. Nē, viņš nav pieradis dāvēt naudu katram pretim nācējam tāpat vien, taču labprāt atbalsta konkrētus projektus kultūras, izglītības, tautas amatniecības jomā. Tāpat liela daļa viņa personīgo ziedojumu ir palikuši arī Ventspilī.

Viņam nav vajadzīga altruista slava, viņš arī nelielkuļo, kad diskutē par sociālo nevienlīdzību šodienas sabiedrībā, kur daudziem klājas ļoti grūti. Viņš arī neslēpjas aiz populistiskiem lozungiem.

— *Var, protams, streikot, piketēt un gāzt vienu valdību pēc otras. Budžets no tā lielāks nekļūs. Lai būtu labas algas un pensijas, ir nepieciešams kāds, kas šo naudu pelnītu. Pašlaik valstī nav rūpniecības — nav arī tādu apstākļu, kas veicinātu nacionālās bruto produkcijas izaugsmi. Pašlaik uz Latviju vēl netiecas ārzemju kompānijas, kas varētu šeit veidot jaunas ražošanas jaudas, izmantojot lēto darbaspēku un augsti kvalificēto Latvijas menedžmentu...*

...Kā ikvienam sevi cenošam Ventspils darījumu cilvēkam, arī Jānim Blaževičam ir sava māja Ventspilī (tautā to uzskata par vienu no gaumīgākajām pilsētā), kurā, pēc viņa paša vārdiem, ar saimnieces lomu veiksmīgi tiek galā sieva Rita. Viņa bija mājas arhitekte, dizainere un celtniecības vadītāja. Par neapšaubāmām savas sievas spējām Jānis Blaževičs uzskata arī to, ka sieva vienlaikus ir arī viņa stiliste, vizāziste, imidža veidotāja.

Viņa aizmuguri papildina arī bērni, ar kuriem viņš ļoti lepojas: meita nodarbojas ar ekoloģijas jautājumiem *a/s Ventspils nafta*, dēls tikko ieguvījis ekonomikas bakalaura grādu Latvijas universitātē.

Lai vienmēr būtu formā, viņš daudz kustas, dodot priekšroku aktīvajai atpūtai; vairākas stundas nedēļā pavada draugu privātajos tenisa kortos un sporta zālē...

Nākotnē, kad pienāks laiks domāt par mierīgāku nodarbi, viņš varētu strādāt par konsultantu naftas tranzīta biznesa jomā, kā tas ir pieņemts Rietumos.

Taču šobrīd viņam ir nemierīga dzīve un tikpat nemierīgs darbs, kas viņam patīk un ko viņš labi zina.

Jelena Naruševiča

Jura Presņikova foto un foto no J. Blaževiča

personīgā arhīva